

Aluehallituksen päätös 11.12.2023

Voimaan 1.1.2024

Sisäisen tarkastuksen toimintaohje

Sisällysluettelo

1. LAINSÄÄDÄNTÖPERUSTA JA SOVELTAMISALA.....	2
2. SISÄISEN TARKASTUKSEN TARKOITUS JA PERIAATTEET.....	2
Toiminta-ajatus ja eettiset säännöt	2
3. SISÄISEN TARKASTUKSEN TOIMIVALTA JA -ALUE, VALTUUDET JA VASTUUT	3
Toiminta-alue ja toimivalta.....	3
Yhteistyö sisäisen tarkastuksen järjestämisestä Pirkanmaan ja Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueilla	3
Tietojen saanti ja käyttö.....	4
Ammatillinen vastuu ja ammatillinen yhteistyö	4
4. SISÄISEN TARKASTUKSEN TEHTÄVÄT, TOTEUTUS JA RAPORTOINTI.....	5
Tehtävät.....	5
Toiminnan suunnittelu	5
Toiminnan toteutus ja raportointi.....	6
5. LAADUNVARMISTUS- JA KEHITTÄMISOHJELMA	6

1. Lainsäädäntöperusta ja soveltamisala

Hyvinvointialuelain 51 §:n mukaan aluehallituksen tulee järjestää hyvinvointialueen riippumaton sisäinen tarkastus.

Toimintaohjeessa täsmennetään hallintosäännön sisäistä tarkastusta koskevia määräyksiä ja määritetään Pirkanmaan hyvinvointialueen sisäisen tarkastuksen tarkoitus ja tehtävä, vastuu ja asema, toimivalta, toiminta-alue, tietojensaantioikeus sekä suunnittelun, toiminnan ja raportoinnin sekä laadunvarmistuksen menettelytavat.

Sisäinen tarkastus arvioi vuosittain toimintaohjeen päivitystarpeet ja tarvittaessa esittää siihen tehtävät muutokset.

Sisäisestä tarkastuksesta on lisäksi voimassa, mitä Pirkanmaan hyvinvointialueen Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteissa sekä aluehallituksen hyväksymissä ohjeissa on määrätty.

2. Sisäisen tarkastuksen tarkoitus ja periaatteet

Sisäinen tarkastus on riippumaton, aluehallituksen ja ylimmän johdon tukitoiminto. Tarkoituksena on tukea tuloksellisuuden, vaatimustenmukaisen toiminnan, omaisuuden turvaamisen sekä johtamisessa ja päätöksenteossa käytettävän tiedon luotettavuuden kehittymistä.

Sisäinen tarkastus myös edistää toiminnallaan hyvinvointialuekonsernin ennakoivaa ja tuloksellista riskienhallintaa, väärinkäytösmahdollisuuksien ennaltaehkäisyä ja havaitsemista sekä eettisen johtamiskulttuurin kehittymistä.

Toiminta-ajatus ja eettiset säännöt

Hyvinvointialueen arvoihin ja sisäisen tarkastuksen toiminta-ajatuksen¹ perustuen sisäinen tarkastus

- tarjoaa riskilähtöistä varmistusta,
- edistää hyvinvointialueen kehittymistä,
- on näkemyksellinen, ennakoiva ja tulevaisuuteen suuntautunut,
- toimii rehellisesti, arvostavasti ja luottamuksellisesti,
- on ammattitaitoinen, huolellinen, yhteistyökykyinen ja kannustava,
- on objektiivinen ja puolueeton ja kohtaa ihmiset yhdenvertaisesti
- on organisatorisesti riippumaton ja

---

¹ Sisäisen tarkastuksen ajatusmalli: International Professional Practices Framework IPPF

-viestii tuloksellisesti.

Sisäinen tarkastus toimii eettisten periaatteidensa mukaisesti rehellisesti, objektiivisesti, luottamuksellisesti ja ammattitaidolla.

3. Sisäisen tarkastuksen toimivalta ja -alue, valtuudet ja vastuut

Toiminta-alue ja toimivalta

Sisäinen tarkastus toimii hyvinvointialuejohtajan suorassa alaisuudessa.

Sisäisen tarkastuksen työ kohdistuu sisäiseen valvontaan, riskienhallintaan, johtamis- ja hallintoprosesseihin sekä konsernivalvontaan.

Toiminta-alueena on hyvinvointialueen toiminta hyvinvointialuelain 4 §:n 2 momentin mukaisessa laajuudessa. Säännöksen mukaan hyvinvointialueen toiminta käsittää hyvinvointialueen ja hyvinvointialuekonsernin toiminnan lisäksi osallistumisen hyvinvointialueiden yhteistoimintaan sekä muun omistukseen, sopimukseen ja rahoittamiseen perustuvan toiminnan.

Sisäisen tarkastuksen kohteena voivat siten olla kaikki hyvinvointialueen toiminnot ja kaikki toimintayksiköt lukuun ottamatta aluevaltuustoa, aluehallitusta ja hyvinvointialuejohtajaa.

Sisäisen tarkastuksen toimivaltaan kuuluu myös Pirkanmaan hyvinvointialueen tytäryhteisöjen toiminnan tarkastus.

Lisäksi sisäisen tarkastuksen kohteena voivat olla soveltuvin osin myös hyvinvointialueen vähemmistöomistuksessa olevien yritysten (ensin sijassa in-house-yhtiöt) ja yhteisöjen toiminnot, kuitenkin niin, että tarkastuksesta sovitaan ensin ko. yrityksen tai yhteisön johdon kanssa.

Sisäinen tarkastus ei osallistu päätöksentekoon tai täytäntöönpanoon eikä sisäinen tarkastus vastaa sisäisestä valvonnasta.

Yhteistyö sisäisen tarkastuksen järjestämisestä Pirkanmaan ja Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueilla

Pirkanmaan ja Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueet järjestävät yhteistyössä sisäisen tarkastuksen palveluita siten, että Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueelle kohdistetaan Pirkanmaan hyvinvointialueelta tarkastuspäällikön työ ja kustannukset sopimuksessa määritellyllä tavalla.

Sisäisen tarkastuksen henkilöstön osaamista voidaan hyödyntää toisella hyvinvointialueella. Tarkastuksissa voidaan myös hyödyntää vertailtavuutta. Vertailevat yhteistarkastukset ovat myös mahdollisia.

Pirkanmaan hyvinvointialueen sisäisen tarkastuksen johtaja toimii sisäisen tarkastuksen henkilöstön hallinnollisena esihenkilönä.

Sisäisen tarkastuksen asema, vastuu, raportointisuhde määritetään erikseen kummallekin hyvinvointialueelle aluehallitusten hyväksymissä toimintaohjeissa. Toiminnan periaatteet, tarkastusprosessit ja laadunhallinta ovat kuitenkin yhteiset.

Yhteistyöstä sovitaan tarkemmin yhteistyösopimuksessa. Kumpikin aluehallitus hyväksyy sopimuksen.

Tietojen saanti ja käyttö

Sisäisellä tarkastuksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä käyttöönsä kaikki tiedot ja asiakirjat ja tietojärjestelmien käyttöoikeudet, joita se pitää tarpeellisenä tehtäviensä hoitamiseksi. Lisäksi sisäisellä tarkastuksella on oikeus päästä Pirkanmaan hyvinvointialueen toimintojen käytössä oleviin tiloihin ja haastatella henkilöstöä sekä saada toimintayksiköiltä tehtäviensä hoitamisen kannalta tarpeellista apua.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietojärjestelmien käyttöoikeus määritetään tarkastustarpeen mukaan. Käyttöoikeuden antaa vastaava professiojohtaja erityisluvalla.

Sisäisen tarkastuksen johtajalla tai hänen nimeämällään tarkastajalla on oikeus osallistua johtoryhmien kokouksiin tai muihin tiedonsaannin kannalta tarpeellisiin tilaisuuksiin. Osallistumisesta ilmoitetaan etukäteen. Pysyvä osallistuminen ohjausryhmään tai vastaavaan määritetään vuosisuunnitelmassa tai hyvinvointialuejohtajan päätöksellä.

Tarkastajien on käytettävä työssään saamaansa tietoa harkiten ja noudatettava tietojen salassapidosta annettuja säännöksiä ja määräyksiä. Tietoja ei saa käyttää henkilökohtaisen edun tavoittelemiseksi eikä tavalla, josta on haittaa hyvinvointialueelle.

Ammatillinen vastuu ja ammatillinen yhteistyö

Sisäiset tarkastajat toimivat huolellisesti ja käyttävät tehtävässään tarvittavia tietoja, taitoja ja kokemusta. Sisäisen tarkastuksen johtajalla ja sisäisillä tarkastajilla on ammatillinen vastuu työstään.

Sisäinen tarkastus voi käyttää ulkopuolisia asiantuntijapalveluita täydentämään resurssivajetta tai puuttuvaa erityisosaamista. Sisäisen tarkastuksen johtaja vastaa ulkoa hankittujen tarkastuspalveluiden koordinoinnista ja laadun valvonnasta.

Sisäinen tarkastus tekee yhteistyötä ulkoisen tarkastuksen (tilintarkastus ja ulkoisen tarkastuksen yksikkö) kanssa. Yhteistyöllä pyritään varmistamaan, että tarkastustoiminta on riittävän kattavaa ja välttämään päällekkäistä työtä. Yhteistyötä tehdään myös sisäisten varmennustoimintojen (kuten riskienhallinta, järjestämisen omavalvonta, varautumisen ja valmiuden hallinta, tietoturva ja tietosuojat) kanssa. Sisäinen tarkastus voi tukeutua muiden varmennuspalveluja tuottavien osapuolten työhön.

4. Sisäisen tarkastuksen tehtävät, toteutus ja raportointi

Tehtävät

Sisäinen tarkastus tarkastuksillaan varmentaa ja arvioi järjestelmälliseen lähestymistapaan perustuen hyvinvointialuekonsernin toiminnan hyvän hallinto- ja johtamistavan, sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan järjestämisen asianmukaisuutta ja tuloksellisuutta sekä antaa toimenpidesuosituksia näiden parantamiseksi.

Asiantuntijatehtävät voivat olla sisäisen valvonnan kouluttamista, työryhmiin osallistumista tai neuvontaluonteisia konsultointipalveluita. Konsultointipalvelut eivät saa vaarantaa sisäisen tarkastuksen riippumattomuutta ja objektiivisuutta.

Sisäinen tarkastus koordinoi sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan itsearvioinnin, jonka tulokset esitetään hyvinvointialueen toimintakertomuksen selonteossa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä.

Sisäinen tarkastus osallistuu väärinkäytösepäilyjen tutkintaan ilmoittajansuojelulain mukaisen ilmoituskanavan käsittelyryhmässä. Sisäisen tarkastuksen johtaja toimii prosessin vastuuhenkilönä ja ilmoituskanavan ICT-sovelluksen pääkäyttäjänä aluehallituksen 20.3.2023 hyväksymän toimintaohjeen mukaisesti (Toimintaohje väärinkäytösten ilmoituskanavan käyttöön ja ilmoittajan suojeluun Pirkanmaan hyvinvointialueella).

Toiminnan suunnittelu

Sisäinen tarkastus laatii pitkän aikavälin suunnitelman valtuustokaudelle. Siihen kootaan toiminnan painopisteet (varmennukset, arvioinnit, asiantuntijatyö) sekä suunnitellaan tarkastusten kattavuutta pidemmällä aikavälillä.

Valtuustokauden suunnitelma tarkennetaan vuosisuunnitelmissa, joiden mukaiset tehtävät ja tarvittavat muut sovitut tarkastus-, arviointi- ja asiantuntijatoimeksiantonsa sisäinen tarkastus toteuttaa ja raportoi.

Vuosisuunnitelma perustuu sisäisen tarkastuksen riskienarviointiin.

Suunnitelmassa huomioidaan myös hyvinvointialueen riskienarvioinnissa esille

nousseet talouden ja toiminnan riskit sekä aluehallituksen, hyvinvointialuejohtajan ja ylimmän johdon näkemykset.

Aluehallitus hyväksyy valtuustokauden suunnitelman. Vuosisuunnitelman hyväksyy hyvinvointialuejohtaja ja se viedään tiedoksi aluehallitukselle. Kesken vuoden voidaan arvioida tarve muuttaa toiminnan painopistettä tai tarkastusaiheita toimintaympäristössä tapahtuneiden olennaisten muutosten tai riskien uudelleen arvioinnin vuoksi. Muutoksista päättää hyvinvointialuejohtaja.

Toiminnan toteutus ja raportointi

Työssään sisäinen tarkastus ottaa huomioon sisäisen tarkastuksen ammattistandardit ja eettiset säännöt. Työ toteutetaan suunnitelmallisesti ja dokumentoidusti.

Sisäinen tarkastus raportoi kustakin tarkastuksesta keskeiset havainnot, johtopäätöksen sekä niiden perusteella annetut suositukset ja kehittämis ehdotukset. Sisäinen tarkastus antaa tarkastettavasta tai arvioitavasta kohteesta vastuussa oleville mahdollisuuden esittää näkemyksensä havainnoista ennen lopullisen raportin antamista, ellei ole perusteltua syytä menetellä toisin. Yksittäisten tarkastusten tulokset sisäinen tarkastus raportoi tarkastuskohteille ja niiden johdolle sekä hyvinvointialuejohtajalle.

Sisäinen tarkastus seuraa ja arvioi annettujen suositusten tilaa ja toteutumista säännöllisesti. Sisäinen tarkastus raportoi hyvinvointialuejohtajalle suositustensa toteutuksen etenemisestä.

Mikäli sisäinen tarkastus havaitsee merkittäviä sisäisen valvonnan tai riskienhallinnan puutteita tai merkkejä väärinkäytöksestä, sisäisen tarkastuksen on raportoitava niistä viivytyksettä ensisijaisesti hyvinvointialuejohtajalle tai aluehallituksen puheenjohtajalle.

Sisäinen tarkastus esittelee aluehallitukselle vuosittain yhteenvedon tarkastuksista sekä työnsä perusteella arvion sisäisen valvonnan tilasta.

5. Laadunvarmistus- ja kehittämisohjelma

Sisäinen tarkastus arvioi ja kehittää toimintaansa jatkuvasti ja ylläpitää laadunvarmistusmenettelyitä, joihin sisältyvät sekä jatkuvat laadunvarmistusmenettelyt että säännöllisin väliajoin tehtävät itsearvioinnit. Sisäinen tarkastus voi myös hankkia ulkoisen laadunarvioinnin tukemaan kehittymistä.